

Рибак В. А.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: Баканова О. Ф.,
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, завідувач кафедри
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут», м. Харків, Україна

ВЕЛИКИЙ ТЕНІС ЯК ЗАСІБ РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ ТА ПРОФІЛАКТИКИ СОЦІАЛЬНОЇ ІЗОЛЯЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Вступ. Система вищої освіти в Україні активно розвивається в напрямі інклюзії, забезпечуючи доступність навчання для здобувачів із вищої освіти з особливими освітніми потребами. Однак, попри значні зусилля щодо створення безбар'єрного освітнього середовища, здобувачі вищої освіти з особливими освітніми потребами часто стикаються з проблемою соціальної ізоляції та стигматизації. Обмежена участь в соціальному та спортивному житті закладу вищої освіти посилює відчуття відчуженості, знижує самооцінку та ускладнює процес соціальної адаптації.

Л. О. Рядова, І. А. Подмарьова, Н. В. Цигановська, Гончар В. В., Д. С. Батулін [7] зазначають, що під час навчання в закладах вищої освіти завдання збереження і зміцнення здоров'я студентської молоді вирішується на заняттях із фізичного виховання.

А. І. Соболенко і М. М. Корюкаєва [10] вважають, що фізичне виховання в закладах вищої освіти є ефективним засобом зміцнення здоров'я, всебічного гармонійного розвитку, виховання моральних і вольових якостей, формування основ здорового способу життя, підвищення рівня фізичної підготовленості та працездатності.

За даними Я. І. Олексієнко, І. О. Дудник, В. В. Субота [6], належна організація фізичного виховання в закладах вищої освіти сприяє подоланню негативних змін у стані здоров'я та фізичній підготовленості студентської молоді.

На думку З. В. Сироватко [9], традиційні засоби фізичного виховання спричиняють зниження рівня мотивації до систематичних занять.

Традиційні форми фізичного виховання далеко не завжди забезпечують достатній рівень соціальної інтеграції та ресоціалізації здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами. У зв'язку з цим виникає потреба в пошуку ефективних, привабливих і доступних засобів, які могли б одночасно сприяти фізичному розвитку, психологічній стабілізації та активній соціальній взаємодії. Одним із перспективних засобів вирішення цієї проблеми є великий теніс.

Мета дослідження: вивчити ефективність використання великого тенісу як засобу ресоціалізації та профілактики соціальної ізоляції здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами.

Методи дослідження: теоретичний аналіз і узагальнення наукової та методичної літератури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Систематичні заняття тенісом у фізичному вихованні здобувачів вищої освіти сприяють вирішенню оздоровчих, освітніх та виховних завдань в закладах вищої освіти [4].

Як зазначає О. Ф. Баканова [1; 2; 3], великий теніс відіграє велику роль в фізичному вихованні здобувачів вищої освіти. На думку автора, систематичні заняття тенісом позитивно впливають на фізичний, функціональний та психологічний стан і формуванню вольових якостей в здобувачів вищої освіти.

За даними А. В. Лукачиної [5], систематичні заняття великим тенісом сприяють зміні здоров'я, поліпшенню функціонального стану серцево-судинної і дихальної систем, підвищенню рівня фізичної підготовленості та працездатності в здобувачів вищої освіти.

О. О. Шевченко, М. В. Мерзлікін та Н. І. Чуча [11] вказують, що заняття великим тенісом забезпечують поліпшення стану психофізіологічних функцій в здобувачів вищої освіти.

Соціальна адаптація здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами є важливим аспектом забезпечення інклюзивного освітнього середовища в закладах вищої освіти.

Здобувачі вищої освіти з особливими освітніми потребами стикаються з психологічними, фізичними та соціальними бар'єрами, що ускладнюють їхню інтеграцію в студентське середовище, формування міжособистісних зв'язків й активну участь в соціальному житті.

Заняття тенісом є ефективним засобом соціальної адаптації здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами, оскільки вони сприяють поліпшенню психоемоційного, функціонального та фізичного стану, розвитку соціальних навичок і формуванню інклюзивного фізичного виховання в закладах вищої освіти [8].

Систематичні заняття великим тенісом сприяють:

1. Соціальній ресоціалізації. Здобувачі вищої освіти з особливими освітніми потребами поступово повертаються до активної соціальної взаємодії, набувають досвіду рівноправного спілкування з одногрупниками без особливих освітніх потреб.

2. Профілактиці соціальної ізоляції. Регулярні спільні навчально-тренувальні заняття та ігри в змішаних групах значно зменшують відчуття відчуженості та самотності.

3. Підвищенню рівня самооцінки та впевненості в собі. Досягнення в техніці гри, участь у парних розіграшах і змаганнях формують позитивний образ «Я» та знижують почуття неповноцінності.

4. Розвитку комунікативних навичок. Теніс вимагає активної вербальної та невербальної взаємодії, що сприяє розвитку соціальних компетенцій в здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами.

5. Формуванню толерантного ставлення оточення. Здобувачі вищої освіти без особливих освітніх потреб, які займаються в одній групі зі здобувачами

IV Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, СПОРТУ, ЗДОРОВОГО СПОСОБУ
ТА ЯКОСТІ ЖИТТЯ РІЗНИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ»

вищої освіти з особливими освітніми потребами, демонструють зниження стереотипів і упереджень щодо здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами

Великий теніс створює унікальне інклюзивне середовище, в якому фізична активність поєднується з емоційною залученістю та природною соціальною взаємодією. Завдяки своїй динаміці, емоційній привабливості та можливості спільної гри він стає ефективним засобом, що сприяє переходу від стану соціальної ізоляції до активної ресоціалізації та повноцінної інтеграції здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами в студентське середовище.

Висновки. Систематичні заняття великим тенісом сприяють вирішенню-оздоровчих, освітніх і виховних завдань; позитивно впливають на фізичний і функціональний стан; сприяють поліпшенню функціонального стану серцево-судинної та дихальної систем, підвищенню рівня фізичної підготовленості та працездатності та розвитку психофізіологічних функцій і формуванню вольових якостей.

Великий теніс є ефективним засобом ресоціалізації та профілактики соціальної ізоляції здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами. Заняття цим видом фізичної активності допомагають долати психологічні, соціальні та фізичні бар'єри; сприяють формуванню соціальних навичок, комунікативної компетентності та позитивного образу «Я». Участь в тренуваннях і іграх в змішаних групах створює умови для рівноправної взаємодії, знижує рівень стигматизації та сприяє успішній соціальній інтеграції здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами в студентське середовище.

Великий теніс можна розглядати як ефективний, доступний і перспективний засіб ресоціалізації та профілактики соціальної ізоляції здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами в умовах сучасного інклюзивного освітнього простору.

Перспективи подальших досліджень: вивчити вплив занять великим тенісом на формування соціальних навичок, комунікативної компетентності та просоціальної поведінки в здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами.

Список використаної літератури

1. Баканова О. Ф. Вплив деяких видів рухової активності на фізичний стан здобувачів вищої освіти: теоретичний аспект. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. пр. / за ред. О. В. Тимошенка. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2022. Вип. 10 (155) 22. С. 30–36.

2. Баканова О. Ф. Теніс як вид рухової активності здобувачів вищої освіти. *Фізична активність і якість життя людини* : матеріали III наук.-практ. заоч. конф. з міжнар. участю, 6 трав. 2022 р. Харків : Харків. нац. мед. ун-т, 2022. С. 34–39.

IV Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, СПОРТУ, ЗДОРОВОГО СПОСОБУ
ТА ЯКОСТІ ЖИТТЯ РІЗНИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ»

3. Баканова О. Ф. Ефективність занять тенісом у фізичному вихованні здобувачів вищої освіти. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. пр. / за ред. О. В. Тимошенка. Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. Вип. 2 (160) 23. С. 54–57.
4. Бурлака І. В., Лукачина А. В. Фізичне виховання: теніс : навч. посіб. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 75 с.
5. Лукачина А. В. Особливості використання різних підходів у навчанні гри в теніс студентів ВНЗ неспортивного профілю. *Актуальні проблеми гуманітарних та природничих наук*. 2016. С. 78–80.
6. Олексієнко Я. І., Дудник І. О., Субота В. В. Формування фізичного стану студентів закладів вищої освіти засобами фітнес-технологій. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 74. Т. 3. С. 49–54.
7. Рядова Л. О., Подмарьова І. А., Цигановська Н. В., Гончар В. В., Батулін Д. С. Вплив фізичних вправ на фізичний та функціональний стан здобувачів вищої освіти: теоретичний аспект. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. пр. / за ред. О. В. Тимошенка. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2022. Вип. 8 (153) 22. С. 79–82.
8. Середа С. В. Роль занять тенісом у соціальній адаптації здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами. *Актуальні питання фізичного виховання, спорту, здорового способу та якості життя різних верств населення* : зб. тез III Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (електронне видання), 21 берез. 2025 р. Харків : Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», 2025. С. 376–378.
9. Сироватко З. В. Підвищення рухової активності у студентів на заняттях з волейболу. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. пр. / за ред. О. В. Тимошенка. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. Вип. 7 (127) 20. С. 159–161.
10. Соболенко А. І., Корюкаєв М. М. Атлетизм як засіб фізичного виховання в закладах вищої освіти. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. пр. / за ред. О. В. Тимошенка. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. Вип. 7 (127) 20. С. 162–165.
11. Шевченко О. О., Мерзлікін М. В., Чуча Н. І. Порівняльний аналіз показників моторної функціональної асиметрії у студентів спортивної спеціалізації бадмінтон, теніс. *Спортивні ігри*. 2020. № 3 (17). С. 115–124.